

היסטוריה

(לימודי חובה – חלק א)

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק I	–	פרק ראשון	–	(30x1)	–	30 נקודות
		פרק שני		(30x1)		30 נקודות
חלק II	–	פרק שלישי או פרק רביעי	–	(20x2)	–	40 נקודות
		סה"כ				100 נקודות

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם יענו על חלק I, ולא על חלק II.
במקום חלק II יענו תלמידים אלה על שלוש שאלות נוספות בנושא לאומיות,
המופיעות בדף נפרד שיחולק להם. שאלות אלה מיועדות אך ורק להם.

40 נקודות $(13\frac{1}{3} \times 3)$ –

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

חלק I – לאומיות

בחלק זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות:

על שאלה אחת מהפרק הראשון, ועל שאלה אחת מהפרק השני.

פרק ראשון – קטעי מקור (30 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-2.

שים לב: על שאלות אלה אין להשיב באמצעות העתקת משפטים מקטעי המקור. תוכל להביא ציטוט רק כדי לבסס את דבריך.

1. התנועה הציונית (1897-1914)

לפניך קטע מדברי הפתיחה של דוד וולפסון, הנשיא השני של התנועה הציונית, בקונגרס הציוני השמיני (1907).

קרא את הקטע, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחרי.

תכנית העבודה של התנועה הציונית נשענת על שלושה יסודות: דיפלומטיה, הכנת העם והכנת הארץ. שלושת היסודות האלה, המשולבים זה בזה, הם התשתית של הבניין הציוני. העבודה המדינית נחוצה כדי ליצור את התנאים המשפטיים וכדי להשיג את הערבויות הנחוצות. כמו כן יש להכשיר ולהכין את עמנו למטרה הנשגבה. הציונות צריכה לחדור אל העם באמצעות טיפוח החינוך הלאומי, ולמשוך אחריה רבים מבני עמנו. בנוסף נחוצה גם הכנת הארץ, ואכן סימנים ראשונים לכך כבר ניכרים. (מעובד על פי העולם, 1907)

א. הצג את תכנית באזל, שהתקבלה בקונגרס הציוני הראשון.

הסבר במה תכנית העבודה של הקונגרס הציוני השמיני, כפי שהיא מוצגת בקטע, תואמת את תכנית באזל.

(18 נקודות)

ב. הצג את הפעילות שיזמה התנועה הציונית במסגרת "עבודת ההווה" בשני תחומים,

והסבר מדוע החליטה התנועה הציונית על פעילות זו. (12 נקודות)

2. הלאומיות

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

החתימה לזהות לאומית קיבלה חשיבות פוליטית בגלל כמה השפעות: המהפכה הצרפתית הוכיחה שיש ממש בשאיפת ההגדרה העצמית הלאומית של העמים. מלחמות נפוליאון וכיבושיו ערערו את השליטה של שושלות מלוכה שלא הייתה להן זיקה ללאומיות ולרצון של הנשלטים. ניסיונו של נפוליאון ליצור אירופה בעלת צורה אחידה הניע את העמים הכבושים, או החוששים מפני כיבוש, לשמור על ייחודם הלאומי. הלאומיות הייתה אמצעי חיוני לביטוי עצמי. היא שימשה מוקד להזדהות הפרט והכלל במקום שהכנסייה חדלה למלא תפקיד זה.

שיטות הייצור החדשות, אמצעי התקשורת המהפכניים (מסילות הברזל), הפעילות הכלכלית המוגברת ופיתוח משק הכספים פתחו את הדרך ליצירת יחידות כלכליות ופוליטיות נרחבות, והכשירו את המעמדות המייצגים את הכוחות החדשים לקליטת הבשורה של האחדות הלאומית.

(מעובד על פי י' טלמון, רומנטיקה ומרי – אירופה 1815-1848,

עם עובד, 1973, עמ' 101, 106-107.)

א. ציין את כל הגורמים לצמיחת הלאומיות באירופה במאה ה-19 המוזכרים בקטע.

הסבר, על פי הקטע ועל פי מה שלמדת, כיצד סייעו שלושה מהגורמים שצינת לצמיחת התנועות הלאומיות. (20 נקודות)

ב. ציין גורם אחד שעיקב את המאבק של כל אחת משתי התנועות הלאומיות שלמדת עליהן (בסך הכול שני גורמים).

הסבר במה כל גורם שצינת עיכב את המאבק.

(10 נקודות)

/המשך בעמוד 4/

פרק שני (30 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 3-4.

3. פעילות הציונים בארץ-ישראל עד מלחמת העולם הראשונה

- א.** ציין שני אזורים שבהם הוקמו נקודות יישוב חדשות בארץ-ישראל עד מלחמת העולם הראשונה, והצג את המאפיינים של שתי צורות התיישבות חדשות שהוקמו בתקופה זו. (18 נקודות)
- ב.** הצג את הפעילות בארץ-ישראל להחייאת השפה העברית ולביסוסה בתקופה זו, והסבר את התרומה של פעילות זו לחיזוק התנועה הציונית. (12 נקודות)

4. התנועות הלאומיות באירופה במאה ה-19 והתנועה הציונית

- א.** הסבר את השפעת הפעילות של תנועות לאומיות באירופה במאה ה-19 על צמיחת התנועה הציונית. (10 נקודות)
- ב.** הסבר שתי נקודות דמיון ושתי נקודות שוני בין התנועה הציונית ובין תנועות לאומיות אחרות באירופה. (20 נקודות)

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם **לא** יענו על חלק II (שאלות 5-13).

במקום חלק II עליהם לענות על **שלוש** שאלות נוספות בנושא לאומיות, המופיעות בדף נפרד שיחולק להם.

/המשך בעמוד 5/

חלק II

בחלק זה שני פרקים. ענה על שתי שאלות מאחד הפרקים:
 פרק שלישי – ממדינת מקדש לעם הספר (שאלות 5-7)
או
 פרק רביעי – ערים וקהילות בימי הביניים (שאלות 8-13).

פרק שלישי – ממדינת מקדש לעם הספר (40 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 5-7 (לכל שאלה – 20 נקודות).

5. הצהרת כורש, הפעילות של עזרא

- א. הצג את התוכן של הצהרת כורש, והסבר את הסיבות למתן ההצהרה. (10 נקודות)
- ב. הצג שלוש פעולות של עזרא, והסבר במה הן סייעו לביסוס החיים היהודיים ביהודה. (10 נקודות)

6. נחמיה

- א. בניית חומות ירושלים, אכלוס ירושלים ושמיטת חובות היו מפעולותיו של נחמיה. ציין מי התנגד לכל אחת מפעולות אלה, והסבר מדוע כל אחת מהן עוררה התנגדות. (10 נקודות)
- ב. הצג את הנושאים שנכללו באמנה שנחתמה בתקופת נחמיה, והסבר את מטרתה. (10 נקודות)

7. מחלוקות בעם בתקופת החשמונאים

- א. לאחר שבוטלו גזרות אנטייכוס, התעורר ויכוח בשאלת המשך הלחימה. הסבר את העמדה של כל אחד מהצדדים בוויכוח זה. (10 נקודות)
- ב. ציין שניים מנושאי המחלוקת בין הפרושים לצדוקים, והסבר את העמדה של כל אחד מהצדדים בנושאים אלה. (10 נקודות)

פרק רביעי – ערים וקהילות בימי הביניים (40 נקודות)

ענה על שתי שאלות בנושא שלמדת: בגדד או פראג (לכל שאלה – 20 נקודות).

עיר מדגימה – בגדד

ענה על שתיים מהשאלות 8-10.

8. העיר בעולם הנוצרי ובעולם המוסלמי

- א.** הסבר את הגורמים לצמיחת ערים באירופה הנוצרית בימי הביניים.
(12 נקודות)
- ב.** תאר את מבנה העיר המוסלמית, והסבר את התפקיד שמילאו שניים ממוסדותיה בחיי התושבים בעיר. (8 נקודות)

9. המעמד המשפטי של היהודים בעיר הנוצרית ובעיר המוסלמית

- א.** הסבר מה היה המעמד המשפטי של היהודים בעיר הנוצרית.
הצג שתי זכויות שהוענקו ליהודים בעיר הנוצרית, על פי כתב הזכויות (פריבילגיות).
(10 נקודות)
- ב.** הצג את המעמד המשפטי של היהודים בעולם המוסלמי, והסבר מדוע הוענק להם מעמד זה. (10 נקודות)

10. החיים בבגדד

- א.** הצג שתי שיטות שפיתחו תושבי העיר בגדד כדי לשפר את חיי היום-יום בעיר.
איך שיקפו בתי המגורים בבגדד את ההבדלים בין המעמדות בחברה?
(8 נקודות)
- ב.** הצג את מוסדות ההנהגה היהודית בבגדד, והסבר במה הם מבטאים את האוטונומיה של היהודים בעולם המוסלמי. (12 נקודות)

עיר מדגימה – פראג

ענה על שתיים מהשאלות 11-13.

11. העיר בעולם הנוצרי ובעולם המוסלמי

- א. הסבר את הגורמים לצמיחת ערים באירופה הנוצרית בימי הביניים.
(12 נקודות)
- ב. תאר את מבנה העיר המוסלמית, והסבר את התפקיד שמילאו שניים ממוסדותיה בחיי התושבים בעיר. (8 נקודות)

12. המעמד המשפטי של היהודים בעיר הנוצרית ובעיר המוסלמית

- א. הסבר מה היה המעמד המשפטי של היהודים בעיר הנוצרית.
הצג שתי זכויות שהוענקו ליהודים בעיר הנוצרית, על פי כתב הזכויות (פריבילגיות).
(10 נקודות)
- ב. הצג את המעמד המשפטי של היהודים בעולם המוסלמי, והסבר מדוע הוענק להם מעמד זה. (10 נקודות)

13. כלכלת העיר פראג, "יהודי החצר"

- א. הסבר שני גורמים לשגשוג הכלכלי של פראג במאה ה-16. (10 נקודות)
- ב. הסבר כיצד השתלבו "יהודי החצר" בכלכלה של ממלכת בוהמיה.
תאר את התרומה של מרדכי מייזל לפיתוח הקהילה היהודית בפראג. (10 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

שים לב!
שאלות 14-18 מיועדות אך ורק לתלמידים שאושר להם
מבחן מותאם.
(מדבקה סגולה)

- שאלות 14-18 הן בנושא **לאומיות**. ענה על שלוש מהשאלות האלה.
(לכל שאלה – $13\frac{1}{3}$ נקודות; סה"כ – 40 נקודות)
14. הצג את שלבי המאבק של אחת מהתנועות הלאומיות באירופה במאה ה-19.
15. הצג שני טיעונים של התומכים בהצעת אוגנדה, ושני טיעונים של המתנגדים לה.
16. הסבר את הסיבות לעלייה לארץ-ישראל עד שנת 1914.
17. מה הניע את הברון רוטשילד לסייע למושבות בארץ-ישראל? הצג שלוש מפעולותיו.
18. הסבר מה הייתה המטרה בהקמת ארגון "השומר", והצג את פעילותו.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך